

DENGE VE DENETLEME BÜLTENİ

DENGE VE DENETLEME AğI AYLIK BÜLTENİ

Editörden;

Denge ve Denetleme Bültenimizin Mart Sayısından Herkese Merhaba;

Mart sayımızda yeni torba kanunda en çok tartışılan maddeleri, 14 Mart'ta TBMM'ye sunulan yeni seçim düzenlemesini başlıklarımıza taşıdık. Elbette Mart ayının öne çıkan bir diğer gündemi AK Parti tarafından TBMM'ye sunulan kadına yönelik şiddetin önlenmesine ve sağlık çalışanlarının özlük haklarına ilişkin değişiklikleri içeren 18 maddelik kanun oldu. Ağımızın üzerinde titizlikle çalıştığı, Denge ve Denetlemeli Bir Parlamenter Sistem Çalıştayı ve çalıştay sonrası hazırladığımız raporumuzun içeriğiyle de örtüşen Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem çalışmaları da ayın en çok tartışılan gündemlerindendi.

Bu ay da ağımızın çalışma alanları kapsamında öne çıkan gelişmeleri denge ve denetleme ölçütlerine uygun olarak değerlendirerek sunuyoruz. Denge ve Denetleme Ağı'nın Anayasa, Yasama, Yürütme, Yargı, Yerel Yönetim, Medya, Sivil Toplum Reform grupları ile birlikte ve Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı çerçevesinde ayrı ayrı ele aldığımız güncel gelişmelere denge ve denetleme merceğinden bakmaya devam edeceğiz.

Şimdi gelin, Türkiye için oldukça hareketli geçen bu ayın Denge ve Denetleme değerlendirmesine birlikte bakalım ve işleyen bir denge denetleme sistemine bir adım da olsa yaklaşalım.

Keyifli okumalar.

TORBA KANUN VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından 25 Mart Cuma günü TBMM Başkanlığına sunulan torba kanun birçok alanda yeni düzenleme ve cezalar getiriyor. Toplam 39 maddeden oluşan yeni torba kanunda en çok tartışılan madde ise finans şirketlerinin şöhretine basın yoluyla zarar verenlerin 3 yıla kadar hapisle cezalandırılmasını öngören düzenleme oldu.

Denge ve Denetleme Ağı olarak öncelikle temel bir hak ve özgürlük olan ifade özgürlüğüne ilişkin böyle bir düzenlemenin, etkin yasama bağlamında son derece sorunlu olan torba kanun yöntemiyle, Meclis gündemine alınmaması gerektiğini düşünüyoruz. İlgili kanun maddesindeki muğlak ifadeler ve Türkiye’de yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığında halihazırda yaşanmakta olan sıkıntılar göz önüne alındığında yeni düzenlemenin Türkiye’de ifade özgürlüğünü daha da geriye götürebileceği kanaatindeyiz. Basına ilişkin bu yeni düzenleme aynı zamanda önümüzdeki seçim sürecine de son derece olumsuz etki etme potansiyeline sahip. Alternatif bilgi kaynaklarına ulaşma, ifade özgürlüğü ve özgür ve çoğulcu basın demokratik seçimler için son derece yaşamsaldır. Türkiye’de son yıllarda yapılan düzenlemeler ve bu alandaki düzenleyici ve denetleyici kurumların bağımsızlığındaki geriye gidiş, seçimlerin demokratik karakterini de son derece olumsuz etkilemektedir.

YENİ SEÇİM DÜZENLEMESİ

Uzun süredir Türkiye’nin gündeminde olan seçimlere ilişkin düzenleme 14 Mart 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunuldu. Siz bu satırları okurken de Genel Kurul’dan geçerek yasalaşmış olması bekleniyor.

15 maddeden oluşan ve seçimlere ilişkin önemli düzenlemeler ve değişiklikler içeren kanun teklifi geçtiğimiz hafta TBMM Anayasa komisyonunda kabul edildi. Ulusal seçim barajı, ittifak sistemi, sandık kurullarının oluşumu, sandık temsilcisi belirleme, seçim yasakları gibi birçok düzenleme içeren yeni kanun teklifi yoğun tartışmalara neden oldu.

Denge ve Denetleme Ağı olarak demokratik seçim kriterleri üzerine yaptığımız çalışmalarda altını çizdiğimiz seçim bütünselliği kavramı üzerinden değerlendirildiğinde yeni düzenleme gerek seçim öncesi seçim propaganda döneminde, gerekse seçim sırası ve sonrasında sandık güvenliğine ilişkin önemli düzenlemeler barındırıyor. Her ne kadar yeni düzenleme kamuoyunda ittifak sistemi ve seçim aritmetiği bağlamında tartışılrsa da DDA olarak sandık güvenliği ve adil özgür seçimlerle ilişkili önemli değişiklikler üzerinde de durulması gerektiğini düşünüyoruz. Bu bağlamda yeni düzenlemenin hem yapılış yönteminin çoğulcu olmadığına dikkat çekiyor hem de içerdiği değişikliklerin Türkiye’de seçimlerin meşruiyetine ve demokratik karnesine olumsuz yönde etkileme potansiyelinin oldukça fazla olduğunu vurgulama ihtiyacı hissediyoruz.

Bu yeni düzenlemeye ilişkin detaylı somut önerilerimizi içeren Politika Belgemizi [buradan](#) inceleyebilirsiniz.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK KANUN

Mart ayı içerisinde Türkiye’nin gündeminde olan bir başka düzenleme ise AK Parti tarafından TBMM’ye sunulan ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ve sağlık çalışanlarının özlük haklarına ilişkin önemli değişiklikleri içeren 18 maddelik kanun oldu. Yeni düzenleme ile kadına yönelik şiddet suçlarına karşı caydırıcı cezalar getiriliyor.

Bu bağlamda önemli bir sorun alanı olan takdiri cezai indirimine ilişkin de önemli değişiklikleri içeren yeni düzenlemede kadına karşı işlenen suçlar katalog suçlar kapsamına alınmış oldu. Benzer şekilde ısrarlı takip de yeni kanunla cezai yaptırıma tabi kılınıyor. Sağlık çalışanlarına karşı kasten yaralama suçu da katalog suçlar kapsamına alınıyor.

Denge ve Denetleme Ağı olarak yeni düzenlemeyle alınan önlemleri mevcut duruma kıyasla bir ilerleme olarak görüyoruz. Ancak Türkiye'nin kronik bir sorunu olan kadına yönelik şiddetin sadece caydırıcı tedbirlerle ortadan kaldırılamayacağını altını tekrar çizme ihtiyacı hissediyoruz. Yeni düzenlemenin birçok maddesi, kadına yönelik şiddet eylemi gerçekleştirildikten sonrasına ilişkin yaptırımlar içeriyor. Bu yaptırımlar caydırıcılık anlamında önemli olsalar da düzenlemede şiddetin yaygınlığını sağlayan yapısal faktörlerin ortadan kaldırılmasına ilişkin herhangi bir değişiklik bulunmuyor. Ağ olarak ancak toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında, bu soruna yönelik etkin çözüm önerilerinin ortaya konabileceğini hatırlatma ihtiyacı duyuyoruz. Son olarak, kanun teklifinin hazırlanış yöntemine de değinmek isteriz. Teklifin hazırlanış yöntemi, bu sorunu uzun yıllardır çalışan sivil toplum örgütlerinin dahil edilmediği bir sürecin işletildiğini gösteriyor. DDA olarak etkin yasamanın etkin sivil toplum katılımı olmadan ulaşılamayacak bir hedef olduğunun bir kez daha altını çiziyoruz.

Yeni seçim düzenlemesi ve son yıllarda getirilen seçimle doğrudan ya da dolaylı ilişkili diğer düzenlemeler Türkiye'de seçimlerin demokratik kriterleri sağlayacak biçimde yapılmasına yönelik önemli soru işaretleri doğurmuşlardır. Türkiye'deki tüm siyasi partilerin seçim günü sandık güvenliğine ilişkin alacakları önlemler ve seçimlerin sivil toplum tarafından etkin şekilde izlenmesi önümüzdeki seçimlerin meşruiyeti açısından yaşamsal niteliktedir. Her ne kadar muhalefet partilerinin parlamenter sisteme geçiş yöntemi üzerinde görüşleri net olarak belirtilmese de bu sürecin anayasal ve kanun düzeyinde yoğun değişiklik içereceği açık. Denge ve Denetleme Ağı olarak kuruluşumuzdan itibaren vurguladığımız sivil toplumu içine alan bir reform süreci ve yapılan reformların demokratik istikrar açısından etkinliği yaşamsal olacaktır.

6 MUHALEFET PARTİSİNİN GÜNDEMİ SEÇİM DÜZENLEMESİ, PARLAMENTER SİSTEME GEÇİŞ VE SANDIK GÜVENLİĞİ

6 muhalefet partisi 28 Şubat'ta Güçlendirilmiş Parlamenter Sistemine ilişkin reform metinlerini paylaştıkları program sonrası tekrar bir araya geldi. Cumhuriyet Halk Partisi, İYİ Parti, Saadet Partisi, Deva Partisi, Gelecek Partisi ve Demokrat Parti liderlerinin bir araya geldiği toplantıda yeni seçim düzenlemesine ek olarak parlamenter sisteme geçişin yol haritası ve seçim güvenliğinin sağlanması konularında komisyonlar kurulmasına karar verildi.

Dedi ki;

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: "Kadına yönelik şiddetle mücadele etmenin tek yolu, bu sorunun sebebi olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadeledir. Bu mücadelenin en net ve kapsamlı ifadesi İstanbul Sözleşmesi'ndedir.

Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Gökhan Durmuş: "Gazeteciliği kamunun ve toplumun çıkarını yok sayıp, övgü ve bülten haberciliğine dönüştürmeye çalışan iktidar, bu önerisiyle halkın haber alma hakkını yok etmektedir."

Demokrat Parti Genel Başkanı Gültekin Uysal: "Toplumsal beklenti ve sorumluluk her şeyin üzerinde. Bu süreçte şahsi önceliklerini kim koyarsa kaybeder."

HDP Grup Başkanvekili Meral Danış Beştaş: "Bu seçim kanununun özeti şu: Seçim organizasyonunu biz yapalım, bizim hakimlerin eliyle seçim kurullarını oluşturalım, hangi parti nasıl seçime giren onu düzenleyelim, ittifakların faydasını ortadan kaldıralım."

AK Parti Grup Başkanvekili Mustafa Elitaş: "Muhtar maaşlarını asgari ücret seviyesine çeken, Vergi Usul Kanunu'yla kaçakçılık suçunun zincirleme suç kapsamına alınmasını içeren ve Eminevim şirketleri mağdurlarını koruyacak düzenlemeleri de içeren torba yasa teklifini TBMM Başkanlığına bugün sunuyoruz."

CHP Genel Sekreteri Selin Sayek B?ke: "G?çlendirilmiş Parlamenter Sistem ile kamu harcamalarında hesap verme zorunluluğunun hukuki ve kurumsal altyapısının kurulması; TBMM'nin etkin denetim işlevini yerine getirebilmesi için başkanlığını ana muhalefetin yaptığı bir Kesin Hesap Komisyonu kurulacak olması bu açıdan önemli."

AK Parti Seçim İşlerinden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Ali İhsan Yavuz: "Bu kanun teklifindeki amacımız, siyasi partilerin varlık nedenlerine uygun bir yapılanma zemini oluşturmak, seçimlerin daha güvenli yapılabilmemesine katkı sağlamak ve özellikle de seçmenin iradesinin sandığa en doğru şekilde yansımaları noktasında uygun bir atmosfer oluşturmaktır."

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun: "İslam karşıtlığının ifade özgürlüğü adı altında meşrulaştırılmasına, normalleştirilmesine hiçbir zaman izin vermeyeceğiz. Bu bağlamda çalışmalarımızı bütün uluslararası platformlarda sürdüreceğiz."

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli: "Metne göre 6 parti uzlaşmamış, uzlaştıkları tek şey Cumhurbaşkanlığı Sistemi'nin kaldırılması. Parlamenter sisteme geri dönüş istemek tarihin akışına karşı durmaktır."